

Το αθηναϊκό ερειπιώδες διατηρητέο:**Η κρίση ως ευκαιρία επανερμηνείας μιας συνθήκης ασάφειας.**

Στην κατηγορία των «νεότερων ακίνητων μνημείων» του αθηναϊκού αστικού τοπίου ανήκει ένας μεγάλος αριθμός διατηρητέων κτισμάτων που βρίσκονται σε ερειπιώδη κατάσταση και συχνά είναι εγκαταλειμμένα, κυρίως κτίρια ιδιωτών αλλά και κάποια δημόσια κτίσματα, συνήθως μικρής κλίμακας.

Μια πρώτη ανάγνωση μπορεί να τα ερμηνεύσει ως εξέχοντα αλλά οξύμωρα αποσπάσματα του κτισμένου περιβάλλοντος, προδομένα από έναν βέβηλο κοινωνικό περίγυρο σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης. Εύκολα όμως τεκμηριώνεται ότι η εν λόγω συνθήκη προϋπήρχε και ότι η οικονομική κρίση απλώς σφράγισε τη μετέωρη κατάσταση στην οποία ίσως πολλά από αυτά τα κτίσματα ήδη βρίσκονταν.

Είναι γεγονός ότι την περίοδο 1979-1993 σημειώθηκε ένας υπεραυξημένος αριθμός χαρακτηρισμών κτισμάτων ανεγερθέντων μετά το 1830. Φάκελοι του ΥΠΕΝ περιλαμβάνουν πλήθος επιστολών από ιδιοκτήτες που αμφισβητούσαν τις τότε αιτιολογικές εκθέσεις του αρμόδιου φορέα και αιτούνταν να μη χαρακτηριστούν οι ιδιοκτησίες τους ως διατηρητέες. Οι αναγραφόμενοι λόγοι αφορούν κυρίως στις δεσμεύσεις που θα αντιμετώπιζαν ως προς τη βέλτιστη εκμετάλλευση της ιδιοκτησίας τους, αλλά συνήθως πλαισιώνονται από επιχειρήματα κατά της αξιόδοτης κτισμάτων τα οποία οι ίδιοι θεωρούν ανάξια διατήρησης. Είναι αρκετά εύκολο να ανασύρουμε και άλλες ιστορικές ενδείξεις του χάσματος μεταξύ της θεσμικής αξιόδοτης της αστικής κληρονομιάς και του κοινωνικού πλαισίου των δυνητικών «κληρονόμων», όπως και να επιχειρηματολογήσουμε όσον αφορά το κατά πόσο το χάσμα αυτό συντέλεσε στην εγκατάλειψη πολλών εκ των διατηρητέων κτισμάτων.

Παρόλα αυτά, δεν κρίνεται τόσο σκόπιμη η απόπειρα ερμηνείας ενός συμπλέγματος πολλαπλών παραγόντων που οδήγησαν στον μεγάλο αριθμό ερειπιωδών διατηρητέων. Αντίθετα, προτείνεται η συγκρότηση νέων τρόπων θέασης τέτοιων περιπτώσεων ως μέρους της αθηναϊκής πραγματικότητας που τα παρήγαγε και όχι ως μέρους της κρίσης της, με την παροντική συνθήκη να συνιστά ευκαιρία επανερμηνείας παλαιών κατεστημένων. Η γεφύρωση του προαναφερθέντος χάσματος και η πυροδότηση της διεκδίκησης της αστικής κληρονομιάς σε τοπικό και μη επίπεδο ως στοιχείο μιας ενεργής πόλης, προϋποθέτει τη θέαση των ερειπιωδών διατηρητέων περισσότερο ως αποστάγματα παρά ως αναπάντεχα ιζήματα της αστικής ζύμωσης.

ΧΡΗΣΤΟΣ-ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ, Master of Arts in Architectural History, Bartlett School of Architecture, UCL, Τελειόφοιτος ΔΠΜΣ Αρχιτεκτονική-Σχεδιασμός του Χώρου Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ. Επικουρικό έργο στα μαθήματα Ιστορίας και Θεωρίας της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ.